

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ İLE NE AMAÇLANIYOR?

Eğitim Sen Yayınları
Ankara, Mart 2024

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ İLE NE AMAÇLANIYOR?

**Eğitim Sen Yayınları
Ankara, Mart 2024**

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

Adına Sahibi

Kemal Irmak

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Zülküf Güneş

Dizgi / Tasarım

Serpil Ergün

Yayın Yönetim Yeri

Cinnah Cad. Willy Brandt Sokak No: 13 06680

Çankaya / ANKARA

Tel: +90.312 439 01 14 (pbx) / Fax : +90.312 439 01 18

Web: www.egitimsen.org.tr

E-mail: bilgi@egitimsen.org.tr

Eğitim Sen tarafından hazırlanmıştır.

Eğitim Sen Bülteni ekidir.

Yayın hakkı Eğitim Sen'e aittir.

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ (MESEM) İLE NE AMAÇLANIYOR?

Mesleki eğitim, bilgi beceri ve tutum kazandırma yoluyla bireyi, bir ya da daha fazla kategoride ele alınabilecek mesleklere hazırlayan ve yöneltten bir eğitim türüdür. Mesleğe ilişkin olarak ayırım yapmayı sağlayan temel dayanak ise bilgi, beceri ve tutumlarda uzmanlaşma ve farklılaşma yaratmaktır.

Türkiye’de geleneksel iş gücü yetiştirme sistemi, örgün eğitim kurumlarında sürdürülen meslek eğitimi dışında, mesleki eğitim merkezleri ve çıraklık sözleşmeleri yoluyla sürdürülmektedir. Örgün ortaöğretim düzeyinde gerçekleşen meslek eğitimi, yapılan yasal düzenlemelerle zaman içinde iş yerlerinde staj yapan öğrencilerin işçi olarak çalıştırılmasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde 18 yaşından küçük herkes çocuk olarak tanımlanmaktadır. Farklı kültürlerde çocukluk gerek yaş gerekse işlevler açısından farklı şekillerde tanımlansa da farklı tanımlara karşın çocukların fiziksel, sosyal, zihinsel ve psikolojik yönlerden yetişkinlerden farklı birer birey oldukları ve bu yönlerdeki gelişimlerinin sağlıklı biçimde gerçekleşmesi için yetişkinlerden daha farklı sağlık, bakım, koruma ve destek hizmetlerine ihtiyaç duydukları bir gerçektir.

Mesleki eğitim kurumlarında, geniş tabanlı bir mesleki-teknik eğitim yerine dar kapsamlı ‘iş eğitimi’ ile ucuz iş gücü kullanımı yaygınlaşmış, öğrenciler işletmelerde fiilen işçi olarak çalıştırılmaya başlanmıştır.

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ (MESEM)

2016 ve 2021 yıllarında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda yapılan değişikliklerle Mesleki Eğitim Merkezlerinin (MESEM) yaygınlaştırılması ve meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasının önü açılmıştır.

2021-2022 eğitim öğretim yılının ikinci yarısından itibaren ülke genelinde çok sayıda MESEM açılmıştır. 2024 yılı itibariyle Türkiye'deki 81 organize sanayi bölgesinin (OSB) tamamında açılan MESEM'ler aracılığıyla kayıtlar yapılmaktadır.

Türkiye'nin çeşitli illerinde öğrenciler ve aileleri, afiş ve ilanlarla MESEM'lere yönlendirilmektedir. öğrenciler 'staj' adı altında 4 gün iş yerlerinde çalıştırılırken, 1 gün okulda ders görmektedir. Öğrencilerin hastalık, meslek hastalığı ve iş kazalarına dönük sigorta primleri çalıştırıldıkları işletmeler değil, devlet tarafından İşsizlik Sigortası Fonu'ndan ödenmektedir.

MEB'e bağılı meslek liselerinde mesleki eğitim merkezi programları hızla açılmaya başlamıştır. Mesleki ve akademik hedeflerine ulaşırken bir şekilde örgün eğitim dışı kalmış veya sonradan meslek edinin yeterliliklerini belgeleyememiş kişiler için açılan mesleki eğitim merkezlerinde usta öğreticilik, ustalık, kalfalık ve çıraklık eğitimleri verilerek istihdam ve iş hayatına yönelik çözümlerin üretilmesi amaçlanmaktadır.

Mesleki eğitim merkezi programında haftada 1 gün okulda teorik eğitim, 4 gün ise işletmede beceri eğitimi verilerek mesleki teknik Anadolu lisesi diploması ile birlikte çıraklık, kalfalık, ustalık belgesi ile vatandaşlara iş kurma imkânının sunulduğu iddia edilmektedir.

SGK verilerine göre, 2009'da toplam 380 bin kayıtlı çırak, stajyer ve kursiyer varken bu sayı MESEM'in etkisiyle bugün 2 milyona ulaşmış durumdadır. Çırak, stajyer ve kursiyerlerin toplam sigortalı işçiler içindeki payı ise son on beş yılda yüzde 4'ten yüzde 10'a çıkmıştır.

Yaş sınırı olmaksızın ortaokul mezunu herkesin kayıt yaptırabildiği programda iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yapılmakla birlikte 9., 10., ve 11. sınıflarda asgari ücretin en az yüzde 30'u, 12. sınıfta ise kalfa statüsünü kazananlara asgari ücretin en az yüzde 50'si kadar ücret verilmektedir.

Mesleki eğitimde 34 temel alan 184 alt dalda mesleki eğitim ile önceki öğrenmelerin tanınması kapsamında geçmiş çalışmışlıkların değerlendirilmesi sonucunda kalfalık ve ustalık sınavlarına girme hakkı tanınmaktadır.

MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ

Mesleki eğitim merkezi öğrencileri haftada 1 gün okulda teorik eğitim, 4 gün işletmelerde pratik eğitim alır.

Kaynak: <https://mesleghayatin.meb.gov.tr/>

Mesleki eğitim merkezlerine kayıt olma şartları:

- En az ortaokul veya imam hatip ortaokulunu bitirmiş olmak.
- Sağlık durumu ilgili mesleğin öğrenimine elverişli olmak. Bu durum gerektiğinde sağlık/sağlık kurulu raporuyla belgelendirilir.
- Kayıt olacağı meslek dalı ile ilgili bir iş yerinde sözleşme imzalanacak iş yerinde "Usta Öğreticilik Belgesine" sahip bir usta bulunması gerekir.
- Kayıt için yaş sınırı yoktur.
- Öğrenci kayıtları yıl boyu devam eder.

Mesleki eğitim merkezlerine nasıl başvurulabilir?

- Başvuru şartlarını taşımak koşuluyla, mevcutta bir işletmede çalışanlar veya işletmede çalışmayıp mesleki eğitim almak isteyen adaylar kimlik bilgileriyle birlikte en yakın mesleki eğitim merkezine veya mesleki ve teknik Anadolu lisesine bizzat müracaat edebilir.
- Herhangi bir işletmede çalışmayanlar; mesleki eğitim merkezleri tarafından meslek seçimi ve işletme bulma konusunda rehberlik ve yönlendirme hizmeti alabilirler.
- Mesleki eğitim merkezine kayıt; okul, işletme ve öğrenci/veli arasında "İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesinin" imzalanmasıyla başlar.
- Öğrenci e-MESSEM sistemine okul tarafından kaydedilir.
- Öğrenci kayıt olduğu andan itibaren meslek hastalıkları, iş kazalarına karşı sigortası ile maaşı başlar, öğrenim süresi boyunca devam eder.

Mesleki eğitim merkezleri ne gibi avantajlar sağlar?

- 34 Alan ve 184 farklı dalda mesleki eğitim imkânı
- Ortaokulu bitirenlere zorunlu lise eğitimini mesleki eğitim merkezlerinde tamamlayabilme fırsatı
- 9. sınıftan itibaren iş kazaları, meslek hastalıklarına karşı sigorta
- 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerine asgari ücretin en az %30'u, 12. sınıftaki kalfalara asgari ücretin en az yarısı kadar maaş imkânı
- Ustalık belgesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi diploması ve kendi iş yerini açma fırsatı
- Mezun olduğu alanda %88 istihdam oranı

Lise mezunu olup meslek öğrenecek olanlar ile kalfalık ve ustalık belgesi almak isteyenler 27 hafta (6 ay) telafi eğitimine katılıp aylık 8.500 lira ücret alacaklardır. Ödenecek ücretlerin üçte ikisinin çalışılan iş yeri tarafından değil, işsizler için kullanılması gereken İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacak olması, işverenlerin kamu kaynaklarıyla desteklenmesi anlamına gelmektedir.

Asgari ücretle geçinmenin mümkün olmadığı koşullarda MESEM öğrencileri yasal sınırın üzerinde fiilen işçi olarak çalıştırıp asgari ücretin üçte biri oranında ücret ödenmektedir.

MESEM İLE NE AMAÇLANIYOR?

MESEM'deki uygulama eğitim değildir. Mesleki eğitim olabilmesi için çocuk ve gençlerin her tür temel bilgi, bilim, beceri, duyarlılık yeterliliklerinin kazandırılmasını hedeflemelidir. Çocuk ve gençler fiilen makinelerin dışı durumu indirgenmekte, kâğıt üstünde adına öğrenci denilse bile işletmelerin işçisi olarak çalıştırılıp, ucuz iş gücü kaynağı olarak kullanılmaktadırlar.

- Mesleki eğitim merkezlerine kayıt olmak için yaş sınırlaması yoktur. En az ortaokul mezunları Mesleki Eğitim Merkezlerine kayıt olabilmektedir.
- MESEM uygulaması ile 12 yıllık zorunlu eğitim fiili olarak 8 yıla düşürülmüş, erken yaşta örgün eğitimden koparılan çocuklar bedensel, eğitsel, sosyolojik, toplumsal ve psikolojik birçok sorunla karşı karşıya bırakılmıştır.
- MEB'in "Hafta 1 gün okul!", "Maaş ve sigorta!", "İş garantisi!" reklam sloganları MESEM uygulamasının gerçekte eğitimle ilgili olmadığını ispatıdır.
- "Mesleki teknik eğitim öğrencileri okurken çalışıyor" maddesiyle şu anki sistemde staj adı altında öğrencilerin kanunen yasak olmasına rağmen ağır ve tehlikeli işlerde ucuz iş gücü olarak çalıştırılması söz konusudur.
- Kolejlerde ve paralı okullarda eğitim alan çocukların başarısız ve devamsız olması beklenmediği için "MESEM'lere başarısız olarak görülen ve devamsızlığı olan çocuklar geçecek" söylemi hedef kitlenin yoksul aile çocukları olduğunu göstermektedir. MEB, yoksul ailelerinin çocuklarına işçi olmaktan başka seçenek bırakmamaktadır.

- MESEM uygulaması bugün örgün eğitimdeki tüm öğrencilere bir seçenek olarak sunulmaktadır. Farklı lise türlerinden isteyen her öğrenci okulunu bırakıp bu programda istedikleri alana geçebilmektedir.
- Ergenlik döneminde olan mesleki eğitim alan çocuklar akran gruplarından koparılarak, sosyal bir varlık olma, kendi yaşıtları ile okul ortamında paylaşımda bulunma, arkadaşlık kurma, karşılaştıkları sorunları çözme becerilerinden mahrum bırakılmaktadır.

MESEM programı öğrencilerin erken yaşta çalışma hayatına girerek meslek edinmesi, genç işsizlik oranını düşürmek, sınıfını geçememiş, öğrenim hakkı bitmiş öğrencilere alternatif yaratmak ve sektörlerle istihdam yaratmak gibi iddialar eşliğinde gündeme getirilmiştir.

Meslek liselerine devam eden öğrencilerin tamamına yakınının yoksul emekçi çocukları olması, okul masraflarının ailelerin sırtında ciddi bir yük haline geldiği günümüz koşullarında ailelerin ve öğrencilerin MESEM'e yönelmesine neden olmuş durumdadır.

14 yaşını doldurmuş ve 15 yaşından gün almamış çocuk işçilerin haftada en fazla 35 saat; 15 yaşını doldurmuş, 18 yaşından gün almamış genç işçilerin haftada en fazla 40 saat sadece hafif işlerde çalıştırılması yasal olarak düzenlenmiştir. Oysa MESEM kapsamında yüz binlerce çocuk ve genç ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır.

Ekonomik olarak zor günler yaşayan aileler ve çocukları açısından 'meslek sahibi olma' ve 'para kazanma' fikri ilk anda ne kadar cazip gelse de özellikle MESEM kapsamında işçi çalıştıran işletmelerde çok sayıda iş kazası gerçekleşmiş ve ölümler yaşanmıştır.

Sorumluluğu
MESEM'li
çocuklara
yıkıyorlar

UTANÇ SÖZLEŞMESİ

Ankara OSTİM'de MESEM kapsamında çalıştırılan 15-16 yaşındaki çocuklara; hukuki, cezai ve tazminat sorumluluğunu öğrencilere ve velilerine atan sözleşme imzalatıldı.

YETKİLİLER SESSİZ KALDI

OSTİM'de çocuklara iş kazalarını karşı ölemler talimatlarının yer aldığı belgeler dağıtıldı. Belgenin sonunda ise "Kurullar tarafıma anlatılmış, anlaşmıştır" ve "Akst takdirde hukuki ve cezai sorumluluklar ve tazminatlar öğrenci/arak ve velisine attır" ibaresi yer aldı. Çocuklara imzalatılan belgeye ilişkin, OSTİM MESEM "MİB protokolü" dedi, MİB ise bilgi vermedi.

'HUKUKİ BİR DEĞERİ YOK'

AVI KAT Ahmet İrgin, belgenin bir garabet olduğuna işaret ederek "Çocuk işçilere imzalatılan bu belge hukukid bir değer taşıyor. 15 yaşını doldurmayan, fili ehliyetine sahip olmayan çocukların imzalarını hukuki değeri yoktur" dedi. Eğitim Sen Orgütlenine Sekreteri İzzet İldeş de MİB'in imzalı sorumluluktan kurtulama-yacağını vurguladı.

'KAZA BİZİM SUÇUMUZ MU?'

OSTİM'de CNC torna elemanı olarak çalışan 16 yaşındaki MEB, "İmzalan 'Yı-gayacaklarımızdan biz sorumlu değiliz' demek için utandır- lar" dedi ve devam etti: "Üçümü sınıfa geldim, kızdan, küfürden, mesulden baştan bir şey görmedim. Tazminatı uyna düştü, elim diğiy-e sıladı. Kolumu da lırdım. Hepsini suçunu mu?"

Kaynak: Evrensel

MESEM kapsamında çalıştırılan öğrencilere "eğitim öğretim yılı iş güvenliği ve talimatı" adlı bir belge imzalatılmaya başlanmıştır. Bu şekilde MEB, iş kazası yaşanması halinde suçu çocuklara atarak doğacak kayıpların tanzimini çocuklara ve ailelerine yıkmaya ve sorumluluktan kaçmaya çalışmaktadır.

MESEM bünyesinde çalışan çocuk ve gençler staj adı altında denetimsiz, kontrolsüz, tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır. Yasal olarak tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çocukların çalıştırılması yasak olmasına rağmen, MESEM bünyesinde çalıştırılan çocuklar/gençler iş cinayetlerinde yaşamını yitirmeye devam etmektedir. Çocuk işçiliğinin devlet eliyle meşrulaştırılması anlamı taşıyan bu uygulama nedeniyle sadece son altı ay içinde en az 8 çocuk çalışırken hayatını kaybetmiştir.

MESEM UYGULMASINDAN DERHAL VAZGEÇİLMELİDİR

Türkiye’de son yıllarda eğitime erişimde önemli artış gözlenirken, eğitimlerini yarıda bırakıp okulu terk etme durumu ciddi bir sorundur. Avrupa İstatistik Ofisi’nin (Eurostat) verilerine göre Türkiye, Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında okulu erken bırakma alanında ilk sıradadır.

Eğitimin giderek paralı hale gelmesi, ülkede yaşanan uzun süreli ekonomik kriz nedeniyle yaşanan yoksullaşma ve hanelerin ekonomik durumunun kötüleşmesi çok sayıda çocuğun okulu terk etmesine neden olmaktadır.

Devletin zorunlu eğitim kapsamındaki çocukları “beceri eğitimi” adı altında işverene ucuz iş gücü kaynağı olarak sunması kabul edilemez. Çocukların yeri iş yerleri değil okullar, oyun alanları, kütüphaneler, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayan yerlerdir. Çocuk işçiliğini arttıran ve yaygınlaştıran her türlü uygulamaya derhal son verilmelidir.

MESEM İLE NE AMAÇLANIYOR?

MESEM öğrencilere mesleki eğitim verilen ya da iddia edildiği gibi staj üzerinden beceri kazandıran bir uygulama değil, patronlara kaynak aktarmak amacıyla oluşturulmuş bir teşvik sistemidir.

Çocuk işçiliğini ortadan kaldırmak ve önlemek için öncelikle çocuk işçiliği kesin olarak yasaklanmalıdır. Halen 12 yıl zorunlu olan örgün eğitim süresini fiilen 8 yıla indiren ve devlet eliyle ucuz işçiliği özendiren ve öğrencilerimizi ucuz emek kaynağı haline getiren MESEM uygulamasına son verilmeli, nitelikli bir mesleki eğitim politikası hayata geçirilmelidir.

EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

Aziziye Mah. Willy Brandt Sok. No: 13 Çankaya/ANKARA

Tel: 0312 439 01 14 (pbx) Faks: 0312439 01 14

E-posta: bilgi@egitimsen.org.tr Web: www.egitimsen.org.tr